

— als ze het waterrijkst is — in vierentwintig uren een hoeveelheid steen en aarde vervoert tot een gewicht van 284000 K.G.

Maar ook onze rusige Rijn voert nog heel wat mee. Ook nog kleine steentjes, die immers bij Arnhem voortdurend uit den Rijn worden gebaggerd en als riviergrint de paden in onze tuinen en parken versieren. Maar vooral slijk. Over dat slijk geeft prof. Blink eenige cijfers, die de moeite van het onthouden waard zijn. Het zijn cijfers naar metingen, verricht in de jaren 1870 tot 1885, doch sedert zal de toestand wel dezelfde gebleven zijn.

Onze Boven-Rijn, dat is van Lobith tot Pannerden vervoert per jaar gemiddeld 74000 miljoen M³. water, of per dag 200 miljoen M³. En daarin was 4000 miljoen K.G. of 2.5 miljoen M³. slijk, dat is per dag 7000 M³. Een gemiddeld huis hier in Den Haag met twee bovenhuizen heeft een inhoud van ongeveer 700 M³. Het blijkt dus, dat de Rijn per dag een hoeveelheid slijk vervoert zoo groot als een blok van tien Haagsche huizen, dat is per jaar meer dan het tiende deel van alle Haagsche huizen saam, volgestopt met slijk natuurlijk.

Dat water komt uit een streek, die ruim 15 miljoen H.A. groot is. (Nederland blijft er natuurlijk buiten en ook het geheele gebied van de Maas.) Als al het water dat door den Rijn stroomt, over die oppervlakte gelijkmatig kon worden verdeeld, dan zou het die landstreken bedekken tot een hoogte van 47 cM. En als je al het slijk, dat door den Rijn gaat, eens kon opvangen en uitspreiden over het land, waar het vandaan kwam, dan zou je een laagje krijen van 16 mM. Heel het Deutsche en Zwitsersche Rijngebied wordt dus jaarlijks 16 mM. lager, dat is in honderd jaar een laag bijna zoo dik als jij hoog bent, en dat is sedert de Batavieren een laag van 32 M. dikte. En waar het land nu op sommige plaatsen niet veel verloren heeft, moet op andere plaatsen het verlies nog veel grooter zijn. Zeg, had je dat gedacht, dat de Rijn zoo het land verlaagt? En natuurlijk evenveel den zeebodem verhoogt. Het grootste gedeelte van het slijk gaat langs onze kust naar het Noorden tengevolge van de zeestrooming. Tusschen de Wadden-eilanden door gaat het de Waddenvlakte en de Zuiderzee binnen, en als we straks de Wieringermeer en de Lauwerszee droogleggen, dan hebben we land gekregen, dat voor het grootste deel aangevoerd is van de hogere landen in Duitschland en Zwitserland. Ja, zonder overdrijving kon Napoleon zeggen, dat het grootste deel van Nederland een aanslibbing was van zijn rivieren, altijd als hij eerst bewezen had, dat de Rijn zijn eigendom was. Heb ik dan geen gelijk als ik het water een groot boetseerder noem? Het verhoort hier de aarde en verlaagt ze daar. Als dat zoo eens eenige honderdduizenden jaren doorgaat — ik zeg *als* — dan zijn ten slotte de bergen geheel afgesleten en in de zeeën terechtgekomen. En daarmee zijn de zeeën dan volstrekt niet gevuld. Immers de zee is drie maal zoo groot als het land, terwijl bovendien de gemiddelde hoogte van het land boven den zeespiegel veel geringer is dan de gemiddelde diepte der zee. (Wordt vervolgd.)

UITVINDINGEN EN ONTDEKKINGEN.

Postduiven als fotografen.

De tijd, dat de postduif de snelle bode was, om belangrijke berichten over te brengen, ligt meer dan een halve eeuw achter den rug; ze is verjaagd door de telegrafie. Maar ze is daarom nog niet op non-activiteit gesteld. Niet alleen vermaakt ze nog de liefhebbers en doet ze alle belangstellenden verbaasd staan door de snelheid van haar vlucht, maar de militaire macht blijft ook nog steeds de postduif dresseeren, om plaatsvervangers te hebben, wanneer in oorlogstijd de telegraaflijnen mochten worden doorsneden. En thans begint men haar in dienst te stellen, om fotografieën te maken, letterlijk „in vogelvlucht."

Is een Duitsch apotheker, Dr. Neubrunner te Cronberg, die op de gedachte gekomen is. Hij liet zich reeds door postduiven recepten brengen uit naburige plaatsen, en ook droegen zijn postduiven hem wel eens kleine hoeveelheden medicijnen aan uit Frankfort, als hij ze soms niet aanwezig had. En toen gebeurde het eens, dat een zijner duiven wat heel lang onderweg was geweest. „Waar zou ze gezeten hebben?" vroeg de apotheker, en hij kwam op de gedachte: „Als ze een fotografie-toestel bij zich had gehad, dan konden we zien, waar ze geweest was." Op die gedachte is hij verder ingegaan. Hij wist, dat een postduif een gewicht van 75 Gram "g" à dertig uren kan meevoeren, en hij liet daarom een camera bouwen,

die niet zwaarder woog. Aan die camera is een gummiballon bevestigd; men kan echter de duif niet leeren, zelf dien bal te knijpen. De werking moet mechanisch gaan. Aan den bal is daarom een uiterst fijn glazen buisje bevestigd, waardoor de lucht zeer langzaam kan ontsnappen. De ballon wordt dus vol lucht geblazen bij het vertrek der duif; langzamerhand ontsnapt de lucht, en op een gegeven oogenblik is de ballon zóóver geslonken, dat ze het haakje, waarmee de sluiting vastzit, losrukt. Een oogenblik is de camera geopend, en de foto is genomen.

Inderdaad heeft de heer Neubrunner op deze wijze goede fotografieën gekregen. Maar daarna heeft hij zijn camera meer samengesteld gemaakt. Thans gebruikt hij een dubbele camera met een lens naar voren en een naar achteren, terwijl de gummibal zóó ingericht is, dat na de eerste opening bij verminderde spanning der lucht nog een tweede en derde opening volgt, tot acht malen toe met geregelde tusschenpoelen. Natuurlijk — we zijn in Duitschland — bemoeien de militaire autoriteiten zich reeds met de geschiedenis; voor militaire verkenningen is de postduivenfotografie dan ook wel van betekenis. Maar ook voor amateurs is het een nieuw terrein.

A. L.

LETTEREN EN TAAL.

Van een groot schrijver.

In den laatsten tijd, zoo schrijft een onzer trouwe lezers, worden herhaaldelijk nieuwe Nederlandsche uitgaven aangekondigd der werken of romans van den Engelschen schrijver *Walter Scott*. Ook worden die boeken vaak goedkoop aangeboden. Zijn deze werken aan te raden, ook uit Christelijk oogpunt?

Gaarne wil ik trachten hierop, zij het dan ook beknopt, antwoord te geven.

Walter Scott was een Schotsch schrijver uit het laatst der achttiende en het begin der negentiende eeuw. Het soort boeken dat wij Romans noemen, was eerst kort vóór hem meer algemeen geworden, door Richardson, een Engelsch letterkundige, die zijn geschriften veelal gaf in den vorm van brieven, wat toen veel voorkwam. Fielding, Smollett en Goldsmith leverden mede werken, die nog altijd vermaard zijn en ook in onze taal overgebracht. „De predikant van Wakefield" van Goldsmith is een boek, dat nog steeds weer in nieuwe uitgaaf verschijnt en in zeer vele talen wordt gelezen.

Walter Scott, die na de genoemden kwam, koos een nieuwen weg. Hij zette zich tot het schrijven van *Historische romans*, en het is aan deze, dat hij den grooten roem dankt, dien hij verwierf en die stand hield tot nu toe. Weinig schrijvers zijn niet alleen zoozeer geprezen, maar ook zoo veel gelezen als hij, niet slechts in Engeland, maar ook over heel de wereld.

De historische roman, zal hij zijn wat hij zijn moet, eischt, gelijk men weet, ontzaglijk veel studie van geschiedenis, tijden, plaatsen, personen, toestanden, zeden, enz., vaak uit lang vervlogen eeuwen. Scott was daarvoor de rechte man; hij leefde om zoo te zeggen, in 't verleden. Daar getuigde alles van (hij was een man van middelen) in zijn kasteel Abbotsford. Met voorliefde behandelde hij de middeleeuwen en voorts tooneelen uit Englands geschiedenis van de 16e, 17e en 18e eeuw.

Doch Scott was meer dan enkel geschiedkenner. Hij was ook een goed letterkundige, en zelfs dichter. In de laatste hoedanigheid zou hij zeker nog meer zijn uitgekomen, had niet de voortreffelijkheid van zijn proza het gewonnen op de schoonheid zijner uitnemende poëzie. Hij bezat het genie van den romanschrijver ten volle. Zijn historische romans zijn tegelijk uiterst boeiende verhalen, die de lezer, heeft hij er eens een begin mee gemaakt, ongaarne uit de hand legt, vóór hij ze ten einde heeft gebracht. De personen leven en handelen; ze zijn in den regel natuurlijk; met levendige kleuren geschilderd, even als hun tijd en omgeving. Op hoogst gelukkige, schier eenige wijs weet Scott verdichting en geschiedenis saam te weven tot een prachtig, harmonisch geheel.

Daarbij kenmerken zich Scotts boeken, op een bijzondere en zeer zeldzame wijs, door wat men in het Engelsch noemt: *intricacy of plot*, wat ongeveer zeggen wil: breeden, ingewikkelden opzet, zeer uitgewerkt plan. Hij voert allerlei personen ten tooneele, teekent handelingen en

toestanden van den meest uiteenlopenden aard, en gaat zoo voort, tot het alles een steeds meer warrend kluwen schijnt, en de lezer, die in spanning geraakt, vraagt: Wat zal het einde wezen, hoe moet dat ontrafeld worden? Maar dan toont zich schitterend Scotts genie. Heeft hij alle draden als in één knoop vereenigd, hij weet dien ook te ontbinden, de ontkenning te verrichten op een wijs die u verbaasd doet staan, die u evenzeer boeit als voldoet.

Geen wonder dat de boeken van zulk een man — vooral in een tijd toen de markt niet overvoerd was — als verslonden werden, bij duizenden verkocht en lang een bron waren van rijke inkomsten voor schrijver en uitgever beide. Scotts naam werd bekend in heel Engeland, in heel de wereld en bleef dat met alle eer tot nu toe. Onder zijn vele navolgers behoort in Nederland Jakob van Lennep, de bekende romanschrijver en dichter, die zich in alles Scott ten voorbeeld stelde, al is in zijn werken één bestanddeel dat bij den Schotschen schrijver meestal ontbrak. Gedichten van den laatste stak Van Lennep soms geheel in Nederlandsch gewaad.

De werken van Scott, die natuurlijk in vertaling verliezen, zijn nog altijd bij velen zeer gewild. Ze zijn dan ook zelden geëvenaard, nog minder overtroffen, en wij bezitten er zeer goede vertalingen van. De lezer verrijkt al lezende en bijna ongemerkt zijn geschiedkennis, krijgt een juisten blik op het verleden, en doet tegelijk kennis van menschen op uit vroeger en later tijden, gelijk van den mensch in het algemeen. Want Scott, al staat zielkundige studie bij hem niet op den voorgrond, weet toch zeer goed den mensch te teekenen, de roerselen zijns harten te doorgronden, hem gelijk hij is en was voor te stellen. Daarbij is hij, als gezegd, meestal in groote mate boeiend, zoodat hij bloot voor ontspanning door duizenden gelezen werd en wordt, die alzoo een wijsheid opdoen die ze eigenlijk niet zochten.

Wat nu het laatste gedeelte der vraag betreft, zoo is op te merken, dat Scotts boeken niets bevatten, dat hinderlijk, stootelijk, gemeen of plat is, ja vuil, gelijk zoo veel „nieuwe” romans. Altijd houdt hij het goede hoog, en leert het kwade verachten. Deugd en plicht worden geprezen, ondeugd en bandeloosheid gelaakt. Vandaar dat Scott aan het einde zijns levens zeggen kon: „Ik heb nooit een regel geschreven, waarover ik mij behoef te schamen.”

Doch daarbij blijft het dan ook.

Want hoewel Walter Scott een geloovig Christen was, een trouw lid zijner kerk, een vriend van den Bijbel, toch bespeurt men in zijn boeken daar weinig of niets van. Scott heeft het eigenaardige dat zijn persoonlijkheid nooit in zijn boeken op den voorgrond treedt, of zich uit. En dit geldt ook van zijn godsdienstige overtuiging. Nergens blijkt dat de schrijver een Christen is, die het Evangelie kent en liefheeft. Toch was Scott de man, die op zijn sterfbed liggende zei: „Geef mij het Boek.” En toen iemand vroeg: „Welk boek?” sprak hij: „Het Boek, de Bijbel!” Hoe hij over Gods Woord dacht, bewijst 't best het vers, dat ik in mijn jeugd aldus vertaalde:

DE BIJBEL.

Geen boek als dit; 't bevat alleen
't Verborgens der verborgenheeden.
Dien mensch is God in waarheid goed,
Dien Zijn gena het opendoet;
Die, schoon de ziel nu juich' dan treur',
Den sleutel tot der heemlen deur
Daarin bij biddend zoeken vindt:
Heil wie zoo worstlend overwint!

Maar die tot meerder twijfel 't leest,
Er 't spottend hart in wil vermeien,
Die zal in 't eind wanhopend schreien:
Dat 'k nooit geboren waar' geweest!

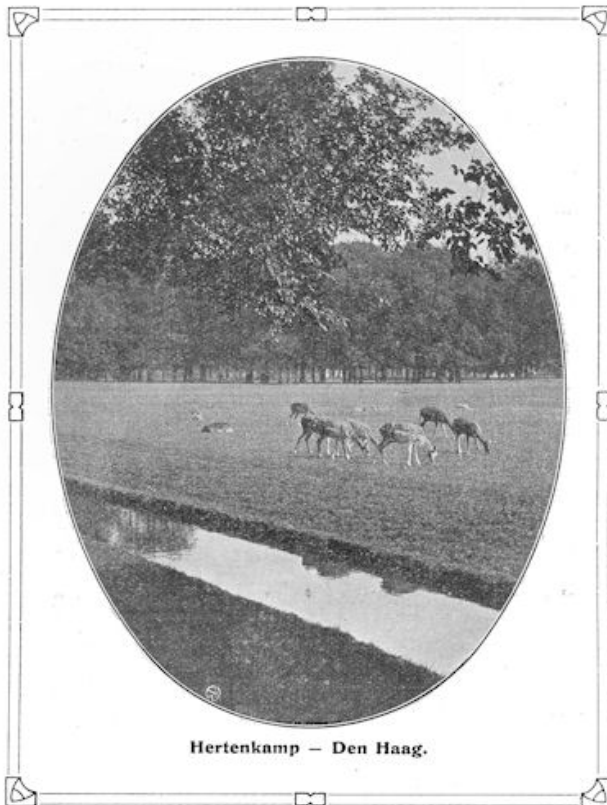
Vraagt men nu hoe het komt, dat een man die spreekt, toch ongeveer niets van zijn Christelijke o

tuiging in zijn boeken merken, dan moet het woord luiden: dat ligt Scotts hoog-kerkelijk Episcopalsch Christendom. was lid der Bisschoppel Kerk van Engeland, welke eens een Britsch parlements lid getuigde, dat nog nooit een arm men in een harer kerkgebouwen had gezien. Deze kerk, wa toe in Schotland slechts een zeer gering deel der bevolking meest aanzienlijken, behoeft is inzonderheid daar aristocratisch en was dit Scotts dagen zeker nog v meer. Godsdienst is dan een zaak die bij het leven hoort, maar zich weinig of naar buiten openbaart. Voet het levend, werkend, onder het volk en uit het volk optredend Christendom voelt men weinig. Dat, zoo vindt men treedt als 't ware buiten zij gebied, de kerk en het kerkgebouw.

Deze in den grond zuiver Roomsche opvatting — de Engelsche kerk is in vormen en inrichting zeer gelijk aan de pauselijke — verklaart ook twee dingen. Ten eers dat Scott de Roomsche kerk b.v. altijd met zekeren eerbied behandelt, ten tweede dat hij bijna doorlopend onbillijk is tegen de Nonconformisten, d. i. de Protestanten die niet tot de Staatskerk behooren, wier kerken enz. aan de onze gelijk zijn. Puriteinen en Independenten zijn meestal bij Scott dwepers, ongelijke, belachelijke — in elk geval nare mensche steillooren. De vroomheid der „Afgescheidenen” begrijpt hij niet.

Dit daargelaten, geloof ik, dat ook op Christelijk standpunt geoordeeld, iemand die weet te onderscheiden, werken van Scott — niet alle zijn even mooi — met nu voldoening en leering lezen kan. Is het niet al wat men wenschen kan, ontbreekt er voor den Christen iets aan er spreekt althans nooit een God en Christus vijandig geest uit. En dat zegt, vergeleken bij menig romanwonder onzes tijds, reeds zeer veel.

A. J. HOOGENBIRK.

Hertenkamp — Den Haag.